

tekst: Rob Vellekoop – www.delangemars.nl

Zijn voedselbossen een bijdrage aan de oplossing van het milieuprobleem?

Vandaag de dag moeten we leven met de gevolgen van de Agrarische Revolutie. Volgens Yuval Noah Harari is die revolutie de grootste blunder die de mensheid ooit heeft begaan. De invoering van voedselbossen kan echter weleens het ei van Columbus zijn om enerzijds deze fout recht te zetten en anderzijds ons van veel milieuproblemen te verlossen.

Harari beschrijft in zijn boek ‘Sapiens, a brief history of humankind’ (2011) dat de mens zich in een tijdperk van 2,5 miljoen jaar voedde door planten te verzamelen en op dieren te jagen.

Aan dit tijdperk kwam 10.000 jaar geleden abrupt een einde door de zogenoemde Agrarische Revolutie. Deze revolutie betekent een revolutie in de leefwijze van de mens. Sindsdien is de homo sapiens van zonsopgang tot zonsondergang bezig met akkerbouw en veeteelt. Ze rekenen op meer fruit, graan en vlees. De mens is voor zijn voedsel plaatsgebonden geraakt, de dynamiek van het jagen en verzamelen op steeds andere plaatsen heeft opgehouden te bestaan. Daarmee is er ook weinig variatie meer onze keukens binnengekomen.

Ongekende blunder

Volgens Harari is de Agrarische Revolutie die over de hele wereld plaatsvond zeker niet ‘de grote stap voorwaarts’ zoals veel geleerden het zien. Er kleven allerlei nadelen aan. Sterker zelfs, volgens Harari is het een ongekende blunder. De jagers/verzamelaars lopen namelijk veel minder risico op hongerdood of ziekte dan de landbouwers en veetelers. Hij schrijft dat de revolutie weliswaar meer voedsel oplevert, maar zeker niet meer vrije tijd of betere voeding brengt. Hij ziet daarna allerlei bevolkingsexplosies, maar ook niet-werkende elites die parasiteren op de werkende bevolking. Mensen vestigen zich dus in permanente nederzettingen en de bevolking groeit. Zij moeten harder gaan werken in de velden, om hun grote gezinnen te voeden. Daarnaast worden zij steeds afhankelijker van een beperkt aanbod in voedselsoorten. Dat ondermijnt hun weerstand.

“We dachten dat we tijd bespaarden, maar we kwamen in een tredmolen terecht die tien keer sneller ging dan voorheen”

Tijdsbesparing?!

Een van de ijzeren wetten van de geschiedenis treedt in werking: luxe neigt een noodzaak te worden en nieuwe verplichtingen op te roepen. Als mensen eenmaal gewend zijn aan een bepaald niveau van luxe, kunnen of willen ze geen stap meer terugzetten. Ze raken verslingerd aan de luxe die een meer permanente verblijfplaats geeft met eenzijdige voeding. Datzelfde verschijnsel zien we ook vandaag de dag. Er zijn allerlei tijdsbesparende goederen uitgevonden die het leven gemakkelijker moeten maken, denk aan wasmachines, vaatwassers, telefoons, computers, email, etc. Maar ondanks de belofte dat deze innovaties veel tijd zouden besparen, is ons leven er bepaald niet ontspannender op geworden.

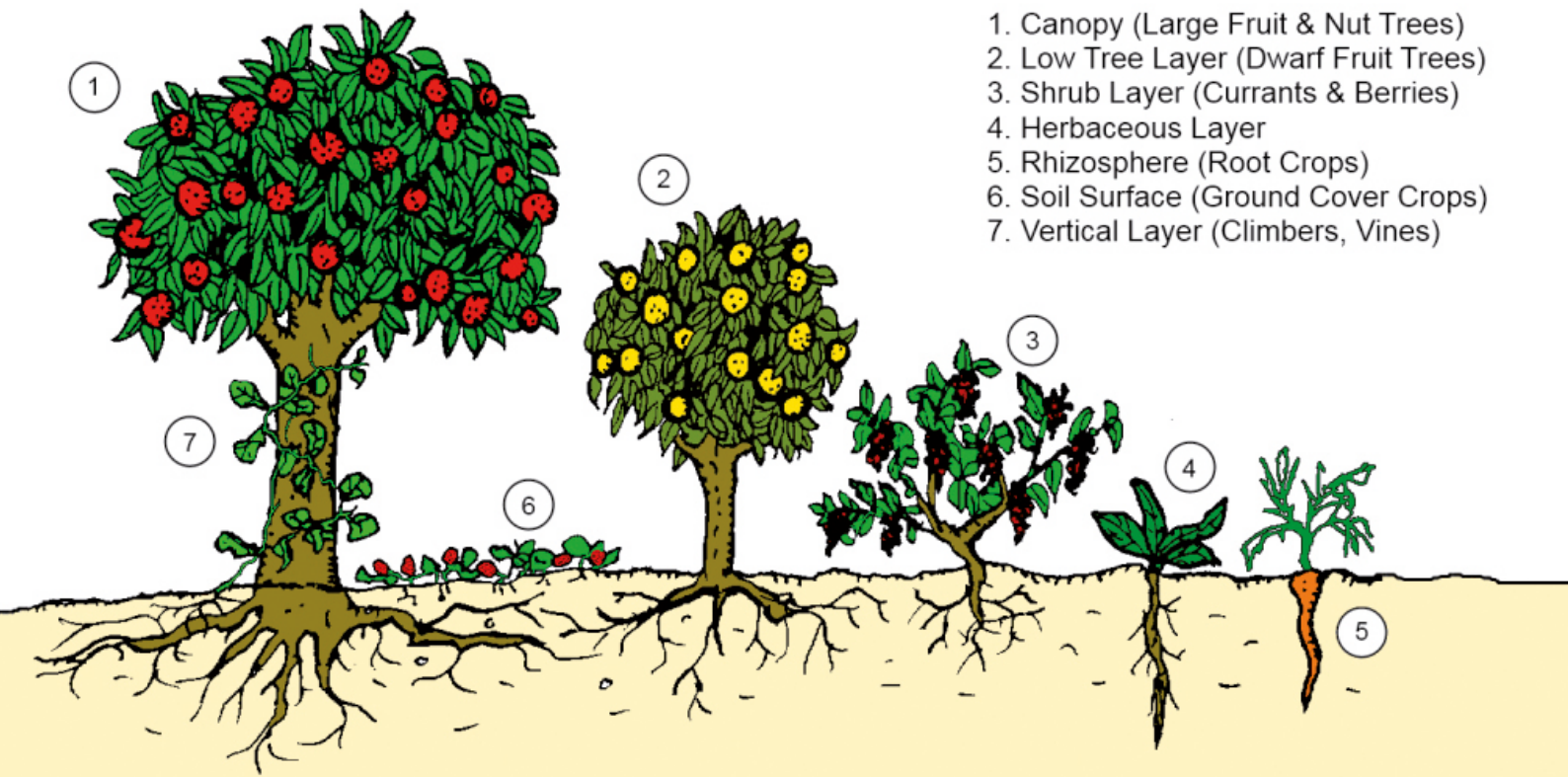
Ik weet mij bijvoorbeeld nog heel goed te herinneren toen op mijn werk computers ingevoerd werden. Wij juichten en verwachtten dat we minder zouden gaan werken, want al het werk kon in een klap veel sneller gebeuren. Toch zijn we niet minder gaan werken. Integendeel, we zijn zelfs harder en veel intensiever gaan werken. Harari: "We dachten dat we tijd bespaarden, maar we kwamen in een tredmolen terecht die tien keer sneller ging dan voorheen. Dit maakt onze dagen angstiger en meer geagiteerd." Als je zoals Harari ervan uitgaat dat de mensheid 10.000 jaar geleden een blunder heeft begaan (en met die fout heeft doorgeleefd), is de vraag of we deze fout nog kunnen corrigeren. Het antwoord lijkt ja. Er zou weleens een oplossing aan de horizon kunnen zijn verschenen in de vorm van het nieuwe fenomeen 'voedselbosbouw'. Ook al moet deze vorm van landbouw nog verder ontwikkeld worden, de vooruitzichten lijken veelbelovend.

Voedselbosbouw

Voedselbosbouw gaat uit van de kracht van de natuur. Zonder bemesting of bestrijdingsmiddelen laten we de natuur zijn gang gaan. De enige arbeid die na aanleg resteert is oogsten. Een voedselbos is een vorm van duurzame landbouw die sterk aan populariteit wint. Zo'n bos is opgebouwd uit vier tot zeven vegetatielagen met vooral meerjarige, eetbare soorten. Een succesvol bos is zelfvoorzienend, goed voor het klimaat, veerkrachtig en economisch efficiënt. Uit een goed ontworpen voedselbos kunnen het hele jaar door groenten, fruit, noten, thee, paddenstoelen en honing worden geoogst. Dit soort bossen wordt steeds vaker aangelegd om duurzaam lokaal voedsel te verbouwen. Het eerste voedselbos in Nederland ligt in Groesbeek. Het is in 2010 van start gegaan.* Stel je nu eens voor dat we een groot aantal van de vierkante kilometers grote groene grasvlakten, bedoeld voor het voeden van onze melkkoeien, omspitten en er voedselbossen aanleggen. We leggen ook geen maisvlaktes meer aan. In een klap zijn we dan verlost van de monoculturen van melk, varkensvlees en andere vormen van grootschalige landbouw. Het mestoverschot stopt, de stikstofuitstoot keldert.

The Seven Layers of a Forest Garden

1. Canopy (Large Fruit & Nut Trees)
2. Low Tree Layer (Dwarf Fruit Trees)
3. Shrub Layer (Currants & Berries)
4. Herbaceous Layer
5. Rhizosphere (Root Crops)
6. Soil Surface (Ground Cover Crops)
7. Vertical Layer (Climbers, Vines)

Goed, we zullen wel moeten leren veel minder vlees te eten en misschien zelfs zonder de 'witte motor' van de melk en melkproducten onze levens moeten slijten.

De weg naar het voedselbos, kan ook terug naar lokaal verbouwde groente betekenen

Hoopvol

Voorlopig lijkt het erop dat de monoculturen in de land- en akkerbouw dankzij de voedselbosbouw grotendeels kunnen verdwijnen. Ook de Bayer/Monsanto van deze wereld zal dan een toontje lager gaan zingen als hun bestrijdingsmiddelen niet meer voor de voedselproductie gebruikt worden.

Door voedselbosbouw te omarmen keren we werkelijk terug naar de natuur en naar het vertrouwen dat we daarin hebben. De natuur levert onze voeding zonder onze hulp. Wij als consument zullen deze natuur de ruimte moeten geven. We zullen een veel grotere voedseldiversiteit kunnen krijgen. Ook zullen we hopelijk de krankzinnigheid stoppen om fruit en groenten duizenden kilometers ver van ons vandaan op te halen. De weg naar het voedselbos, kan ook terug naar lokaal verbouwde groente betekenen. De ontwikkeling van het voedselbos is nog in volle gang. De tijd zal het leren of dankzij deze landbouwvorm een nieuwe Agrarische Revolutie zich ontketend, die de blunder van de eerste volledig kan wegpoetsen en de homo sapiens terug kan brengen naar de natuur in plaats van naar nog meer asfalt en beton. Ik ga ervan uit dat we de afgelopen tienduizend jaar nodig hebben gehad om tot dit inzicht te komen, zodat we het nu werkelijk beter zullen krijgen. Met minder luxe en comfort, maar wel een gezondere leefomgeving en natuurlijke voeding.

*Zie <https://binnenstebuiten.kro-ncrv.nl/fragmenten/voedselbos-in-groesbeek>